Turisme

Informe Sectorial

1/2023

Nova etapa del sector turístic espanyol

Fortalesa del sector turístic espanyol

Els factors que expliquen l'alça de preus del sector turístic

Les oportunitats que brinda el sector del càmping a Espanya

CaixaBank Research

INFORME SECTORIAL
Turisme Primer Semestre 2023

L'*Informe Sectorial* és una publicació elaborada per CaixaBank Research

CaixaBank Research
Enric Fernández Economista en cap
José Ramón Díez Director d'Economies i Mercats Internacionals
Oriol Aspachs Director d'Economia Espanyola
Sandra Jódar Directora de Planificació Estratègica
Javier Ibáñez de Aldecoa Coordinador de l'*Informe Sectorial de Turisme*
Data de tancament d'aquesta edició: 18 de juliol del 2023

Sumari
1/2023

02 **FORTALESA DEL SECTOR TURÍSTIC ESPANYOL**
El sector turístic espanyol ha començat el 2023 amb robustesa. Les arribades de turis-tes internacionals han assolit els nivells del 2019 i la despesa turística internacional ha batut rècords. El turisme domèstic ha continuat creixent des del 2022, però amb menys impuls per la combinació de la pèrdua de poder adquisitiu i de més sortides a l'estranger.

09 **ELS FACTORS QUE EXPLIQUEN L'ALÇA DE PREUS DEL SECTOR TURÍSTIC**
El sector no és aliè al xoc inflacionista. Els preus creixen amb força i el sector hoteler registra alces de preus per damunt de la mitjana històrica.

17 **LES OPORTUNITATS QUE BRINDA EL SECTOR DEL CÀMPING A ESPANYA**
Aquest model d'allotjament va fer un tomb amb la pandèmia i ha estat redescobert per un gran nombre de viatgers, que s'han trobat amb un sector modernitzat.

«Viu la teva vida amb una brúixola, no amb un rellotge.»

ERICA JONG

Turisme

PREVISIONS DE CAIXABANK RESEARCH PER A LA INDÚSTRIA TURÍSTICA ESPANYOLA

CaixaBank Research

PIB TURÍSTIC REAL

Índex (100 = 2019)

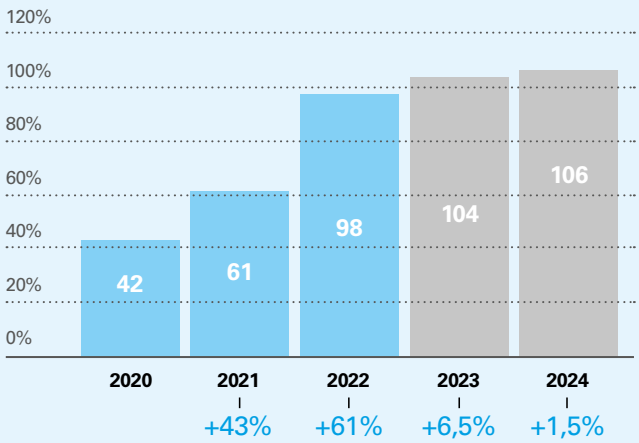

Escenari 2023-2024: balanç positiu, però amb riscos al radar

- **Inèrcia molt positiva** de les dades més recents.
- Recuperació de les **arribades de turistes** de radi llarg.
- **Pèrdua de poder adquisitiu** de les llars europees.
- Recuperació del **turisme espanyol** a l'estranger.
- **Competència intensa** d'altres destinacions mediterrànies.

L'ALÇA DE PREUS DEL SECTOR TURÍSTIC

Els preus vinculats al turisme creixen de forma accelerada, en especial al sector hoteler, on l'escalada de preus no té precedents.

ÍNDEX DE PREUS HOTELERS

+16,8% el 2022

+10,2% interanual en els 5 primers mesos del 2023

CAUSES:

Costos: exposició alta als costos dels aliments, de la construcció, de l'energia i, sobretot, dels **salaris**.

Resiliència de la demanda: la **demanda** embassada ha omplert el mercat malgrat l'alça dels preus i ha contribuït a sostenir-los elevats.

MONOGRÀFIC DEL SECTOR DEL CÀMPING

Després de la pandèmia, el sector del càmping ha fet un tomb i ha ampliat la seva quota al mercat de l'allotjament.

Pes de la demanda de càmpings al mercat de l'allotjament

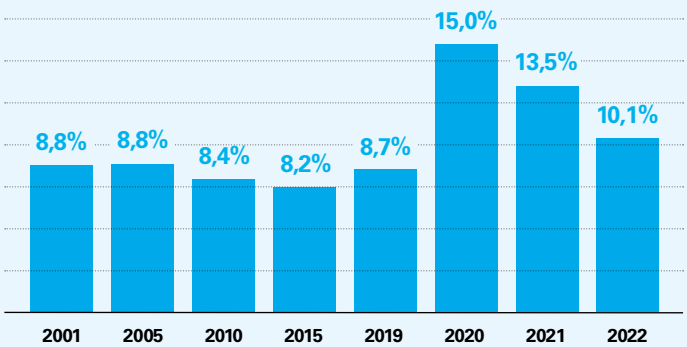

El sector **es modernitza** amb passes de gegant, **atrau inversió** i aposta per un **model de qualitat turística.**

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Resum executiu

Nova etapa del sector turístic

El sector turístic és una font de bones notícies per a l'economia espanyola des de l'inici del 2023. Un cop assolida la recuperació de les anhelades xifres prèvies a la pandèmia durant l'any passat, hem iniciat el 2023 amb una gran incertesa, a causa de l'escenari macroeconòmic dels nostres principals mercats emissors. No obstant això, el repàs dels indicadors d'activitat turística que fem al primer article d'aquest informe ens atorga una visió molt positiva del funcionament del turisme, que dona grans mostres de resiliència. La demanda manté el pols en un entorn inflacionista i el sector aconsegueix gestionar la feblesa d'alguns mercats emissors tradicionals, com el Regne Unit, i n'atreu d'altres amb més potencial, com els EUA i Llatinoamèrica. Com a resultat, hem vist que el creixement, tant en volum com en ingressos, ha sorprès molt positivament en la primera meitat de l'any.

De cara a futur, la segona meitat de l'any quedarà molt marcada pels mesos d'estiu, per als quals esperem bones especialment positives, tal com ho avancen les dades de cerques a Google, amb una única excepció: el Regne Unit. No obstant això, de cara al final d'enguany i començament del 2024, esperem que el to del sector canviï lleugerament i es torni menys pròsper. En l'actualitat, observem diversos factors que moderaran el ritme de creixement del sector i que haurien de fer-se més patents a mesura que ens apropem al 4T 2023, com l'enduriment de l'entorn macrofinancer, la intensificació de la competència que planteja Turquia al mercat espanyol i la reactivació dels viatges de llarg rang per part dels europeus –espanyols inclosos. Tenint tot això en compte, preveiem que, el 2023, el PIB turístic encara presentarà xifres molt positives, creixerà el 6,5% anual i superarà, així, els nivells d'activitat del 2019, gràcies, sobretot, a la bona inèrcia generada en la primera meitat de l'any i a la bona collita de l'estiu. De cara al 2024, estimem que el creixement es moderarà de forma considerable i anotarà un avanç de l'1,5% anual, afectat pels vents de cara que se li plantegen a la indústria turística en els propers trimestres. Malgrat tot, és destacable que el turisme continuarà creixent en els propers anys, gràcies al fet que continua trobant noves palanques de creixement i perquè continua sent un dels sectors turístics més competitius del món.

A més a més, en aquest informe, elaborem una anàlisi de l'episodi d'inflació que s'està donant al sector hoteler, on les alces de preus que hem observat al llarg del 2022 i des de l'inici d'enguany han estat especialment intenses. De la nostra anàlisi es desprèn que els factors que expliquen l'alça de preus no són d'una naturalesa homogènia, sinó que responen a una acumulació de xocs d'origen diferent –tant de demanda com d'oferta– i que han empès i continuen empenyent els preus turístics.

Finalment, també dediquem atenció en aquest informe al sector del càmping, per al qual hem realitzat un article monogràfic, en el qual analitzem la seva tendència més recent, que ha estat excel·lent i que ha superat amb escreix els registres de la resta de models d'allotjament. En aquest sentit, esperem que la bona dinàmica del sector s'estengui, gràcies a la seva aposta per la modernització de les infraestructures, a la professionalització de la gestió i a l'enfocament cap a un model de serveis de més qualitat i de més abast dins el mercat.

Situació i perspectives

Fortalesa del sector turístic espanyol

El sector turístic espanyol ha començat el 2023 amb robustesa. Les arribades de turistes internacionals han assolit els nivells del 2019 i la despesa turística internacional ha batut rècords. El turisme domèstic ha continuat creixent des del 2022, però amb menys impuls per la combinació de la pèrdua de poder adquisitiu i de més sortides a l'estranger. Malgrat que, en l'actualitat, el turisme és un dels motors de l'economia espanyola, és probable que, en els propers trimestres, apareguin diversos vents de cara. El complicat panorama macroeconòmic als països d'origen dels turistes internacionals, la reactivació de les destinacions més llunyanes per al turista europeu i espanyol i la competència de destinacions més econòmiques apunten a una desacceleració del sector turístic a mesura que ens apropem al 2024.

Forta pujada en arribades, en pernoctacions i en preus

Durant la primera meitat del 2023, el turisme s'ha reforçat com un dels motors de l'economia espanyola i ha batut els rècords establerts el 2019. El turisme completa la seva recuperació després de l'aturada completa del 2020, de la millora insuficient del 2021 i de l'embranzida del 2022. Els indicadors d'activitat de l'INE mostren que, el 2023, la demanda turística real –un cop descomptat l'efecte dels preus– va superar la del 2019, esperonada pel fort impuls del turisme internacional. Les pernoctacions en allotjaments hotelers i extrahotelers en el primer quadrimestre del 2023 van superar en un 2,2% les de les mateixes dates del 2019. Aquesta excel·lent dada es basa en la fortalesa del turisme domèstic, que va superar en un 7,3% la dada del 2019, i en la forta recuperació del turisme internacional, que es va situar només el 0,5% per darrere de les xifres del 2019.

Indicadors de demanda turística

Variació en relació amb el mateix mes del 2019

Turisme internacional

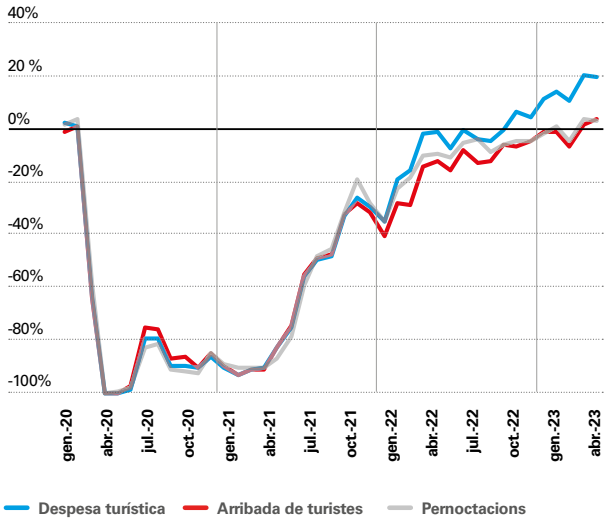

Turisme domèstic

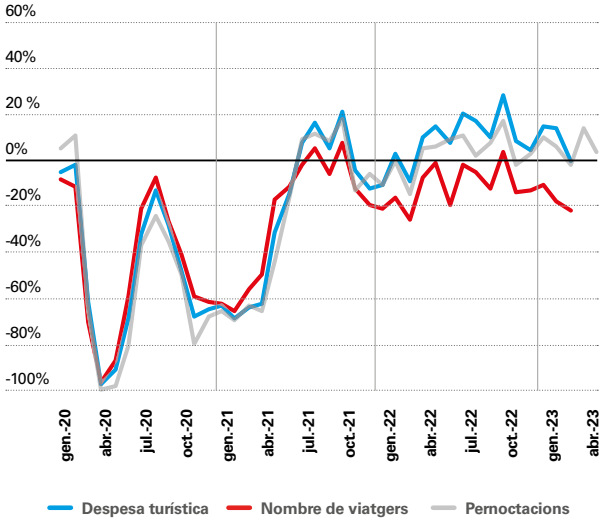

Nota: Pernoctacions de turistes en hotels, en establiments de turisme rural, en apartaments turístics i en càmpings.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

La despesa dels turistes internacionals i domèstics mostra, fins i tot, unes dades més positives. Els considerables augments de preus registrats el 2022 i el 2023 han empès la despesa turística a nivells rècord el 2023[1] i han arribat a superar en un 12% els nivells del 2019 en els cinc primers mesos del 2023. El principal motiu d'aquest augment de la despesa turística és la pujada de preus, que, segons les dades de l'IPC per als serveis més vinculats al turisme, es van situar al maig el 15% per damunt del nivell de preus del 2019. Particularment notable és l'increment del preu de l'allotjament, que, en el mateix període, acumulava una alça del 24%.

Les arribades de turistes internacionals demostren una heterogeneïtat considerable. Observem una recuperació espectacular del turisme provinent d'Amèrica, que, al maig del 2023, es va arribar a situar el 32% per damunt del nivell del maig del 2019, mentre que mercats més tradicionals presentaven una recuperació més modesta. En especial, el turisme procedent del Regne Unit dona senyals de feblesa i, en els cinc primers mesos del 2023, s'ha mantingut encara el 7,4% per sota dels nivells del 2019.

El turisme procedent del Regne Unit dona senyals de feblesa i, en els cinc primers mesos del 2023, es manté encara el 7,4% per sota dels nivells del 2019

(1) Vegeu l'article «Els factors que expliquen l'alça de preus del sector turístic», en aquest mateix informe, per a més detalls sobre l'alça de preus.

Turisme

Arribades de turistes per país/regió

Variació en relació amb el mateix mes del 2019

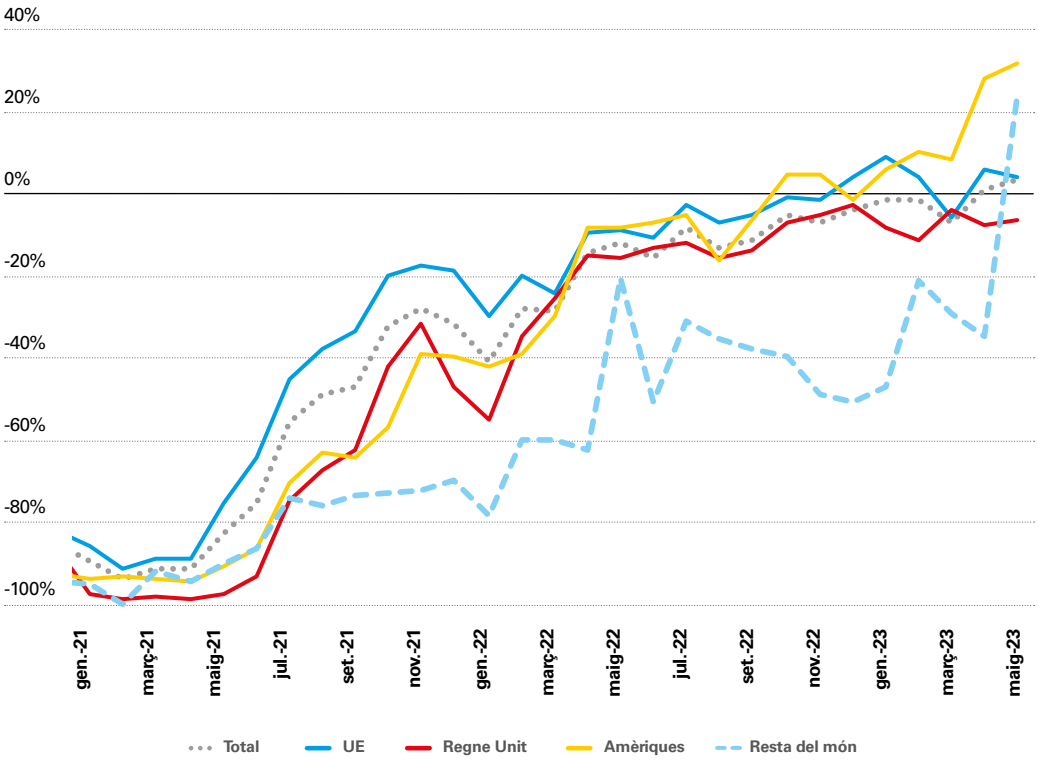

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Les perspectives a curt termini, condicionades per la situació macroeconòmica a Europa

Els indicadors d'interès per viatjar a Espanya reflecteixen la complexitat de la situació macroeconòmica internacional. L'interès per viatjar a Espanya va caure amb força al Regne Unit al juny, en situar-se el 12,5% per sota del nivell de referència. El mal funcionament macroeconòmic del país, la forta pujada de tipus i la feblesa de la lliura esterlina han reduït els ingressos disponibles dels britànics i, de retruc, han disminuït la capacitat de despesa turística de les llars. Addicionalment, les dades d'altres destinacions competidores, com Turquia, Grècia i Portugal, mostren que són més competitives a l'hora de captar la demanda britànica, la qual cosa és un fre addicional.

En canvi, l'interès dels turistes de la UE per viatjar a Espanya resisteix de manera notable i, en els cinc primers mesos del 2023, s'ha situat el 4,6% per damunt del nivell de referència. En desagregar les xifres de la UE per països, destaca, sobretot, el fort interès per viatjar a Espanya dels italians i dels holandesos, amb registres el 3,3% i el 15,2%, respectivament, per damunt de la referència. Els indicadors relatius a França i, sobretot, a Alemanya mostren més feblesa, ja que pateixen una situació macroeconòmica relativament més fràgil.

Pel que fa als turistes dels EUA, observem una continuació de la normalització de l'interès per viatjar a Espanya cap als nivells prepandèmia, la qual cosa avança molt bones xifres d'arribades per a l'estiu. L'indicador d'interès també apunta a un fort creixement de l'interès per viatjar a Espanya des del Japó, ja que s'ha situat el 22,6% per damunt del període de referència. Aquestes dades són coherents amb les fortes pujades del turisme provinent de les Amèriques i d'Àsia observades en els últims mesos.

Cerques setmanals a Google sobre viatges a Espanya
Variació en relació amb el nivell de referència

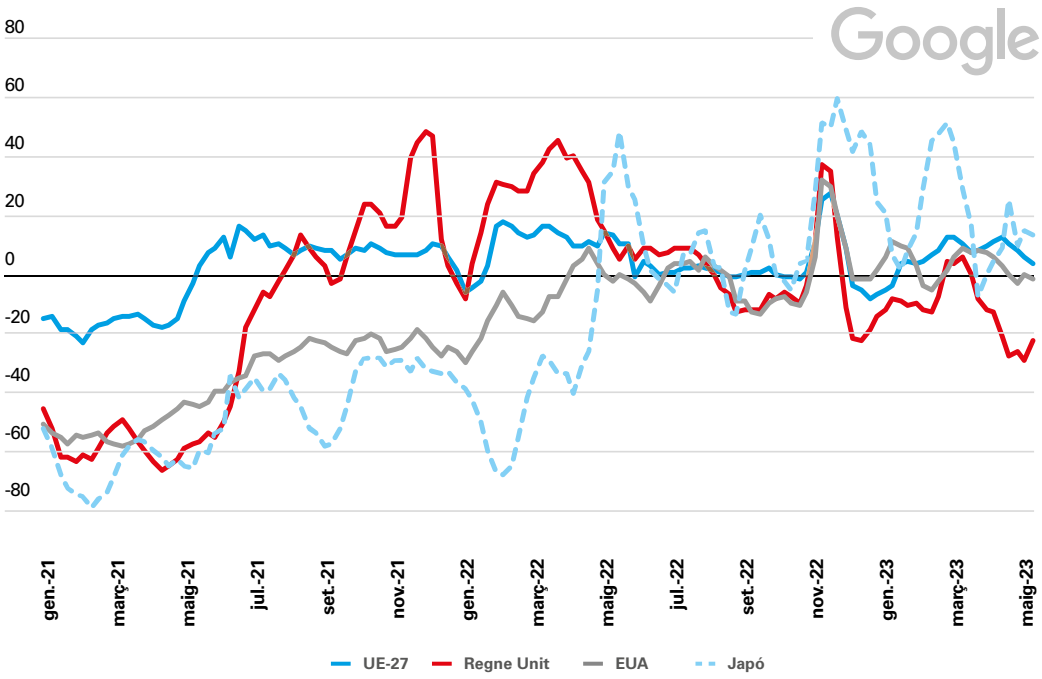

Notes: S'utilitzen dades de cerques de la paraula Espanya al Regne Unit, a Alemanya, a França, a Itàlia, als Països Baixos i als EUA en l'idioma oficial de cada país dins la categoria de viatges. Les cerques esperades consisteixen en la previsió de cerques realitzada amb dades d'un any abans utilitzant un model ARIMA (1, 1, 1)52.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Google Trends.

Sol a l'estiu del 2023, núvols a l'horitzó?

Malgrat la força del sector turístic que observem en els primers mesos del 2023, i que preveiem que continuarà durant l'estiu, destaquem una acumulació de vents de cara a l'horitzó que alentiran el creixement del sector turístic al final d'enguany i, sobretot, el 2024.

El primer factor que cal destacar és la competència de mercats amb preus més baixos que els espanyols. Utilitzant dades d'Eurocontrol, observem un fort augment dels vols al Marroc i a Turquia, dues destinacions amb nivells de preus molt competitius. L'evolució favorable dels volums turístics d'aquests competidors s'entén, en particular, pel context de baixades dels ingressos en termes reals a Europa el 2022 i el 2023 a causa de la inflació. En altres paraules, la caiguda dels sous dels europeus és un factor que limitarà el creixement del turisme a Espanya de cara al final del 2023 i el 2024. Cal recordar que, abans de la pandèmia, Turquia, Tunísia, Egipte i el Marroc començaven a despuntar com a grans competidors de la indústria turística espanyola al Mediterrani.[2]

En contrast amb les dades del Marroc i de Turquia, considerem que els registres positius de Grècia i de Portugal són moderadament encoratjadors per al turisme espanyol. Malgrat que Grècia i Portugal són mercats que competeixen amb Espanya, també són mercats amb els quals existeix una gran correlació (tradicionalment, quan altres destinacions de la UE creixen, Espanya creix de manera similar). Per aquest motiu, el fet que la demanda en aquests dos països doni senyals de fortalesa indica una bona inèrcia cap a la demanda al mercat domèstic.

[2] **Vegeu l'article «La lluita pel turisme internacional al Mediterrani», a l'*Informe Sectorial de Turisme* del primer semestre del 2020.**

Turisme

Vols operats per país

Variació en relació amb el mateix període del 2019

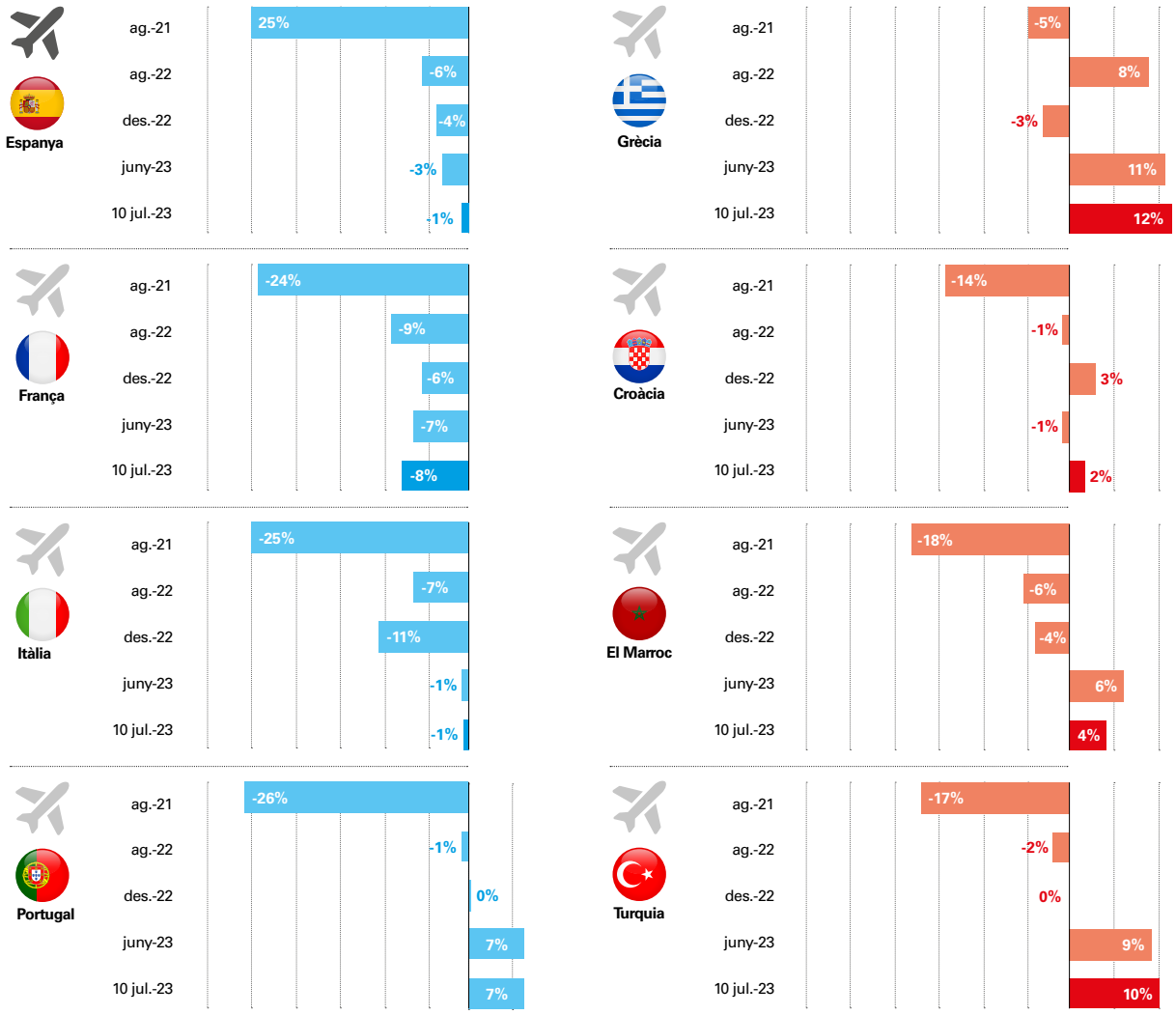

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurocontrol.

Un altre dels factors limitants del creixement que identifiquem està connectat amb la mobilitat postpandèmia. En aixecar-se les restriccions als viatges al llarg del 2021 i el 2022, el turisme es va recuperar amb força, però, en primera instància, va mostrar preferència per destinacions relativament pròximes. En l'actualitat, les sortides a l'estranger i la tria de destinacions de llarga distància tornen a guanyar força, la qual cosa podria ser un risc addicional per al sector turístic domèstic, que podria perdre una part de la demanda turística que va guanyar de manera extraordinària a causa de la pèrdua de mobilitat internacional.

En aixecar-se les restriccions postpandèmia, el turisme es va recuperar amb força, però, en primera instància, va mostrar preferència per destinacions relativament pròximes

Com podem veure al gràfic següent, segons les dades de pagaments de targetes de CaixaBank a l'estranger, la despesa turística dels espanyols a l'estranger va patir una caiguda espectacular el 2020 (el –61% en l'acumulat de l'abril al desembre) i ha tingut una recuperació heterogènia i amb ensopegades. El 2023, observem una recuperació gairebé total del turisme exterior a Europa. Això contrasta amb destinacions més llunyanes, com poden ser el sud-est asiàtic i Llatinoamèrica, on veiem que la despesa en aquestes destinacions se situa encara molt per sota dels nivells del 2019. En concret, al maig, la despesa en aquestes destinacions es va situar, respectivament, el 51% i el 45% per sota del mateix mes del 2019. De cara als propers mesos, a mesura que es normalitzi la mobilitat internacional dels espanyols, esperem veure una recuperació d'aquesta mena de despesa.

Despesa turística dels espanyols a l'estranger
Índex (100 = mateix mes del 2019)

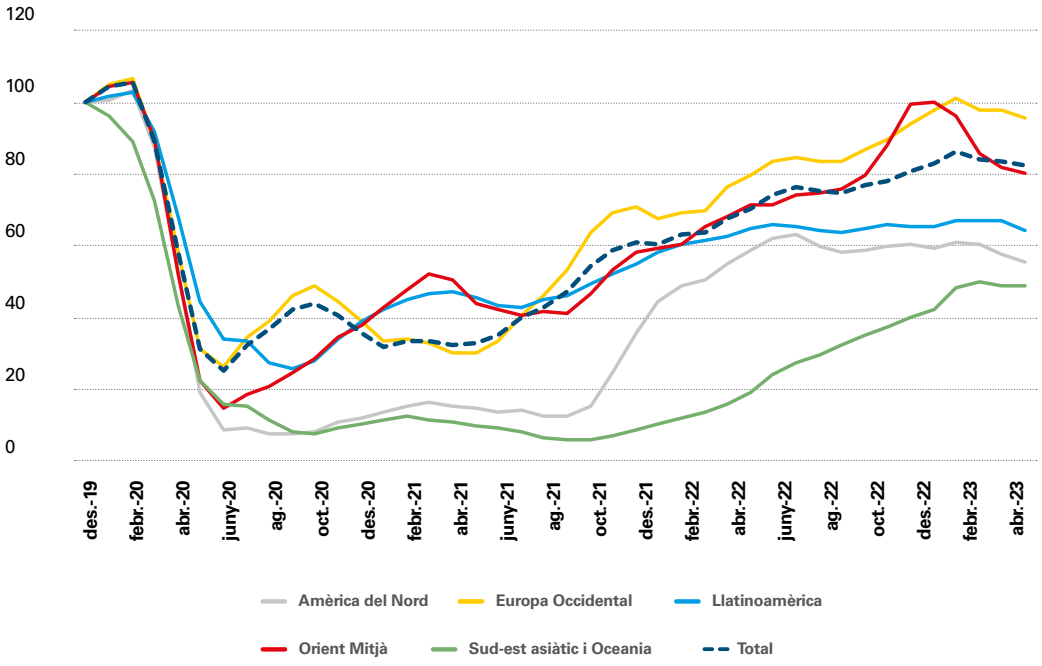

Nota: Per a més detalls sobre aquest indicador, vegeu realtimeeconomics.caixabankresearch.com.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades internes de CaixaBank.

Previsions de CaixaBank Research per al sector turístic a Espanya

Malgrat els vents de cara, el repàs dels indicadors claus del sector ens deixa encara un escenari relativament positiu per al 2023, per al qual augurem un creixement considerable. Preveiem que els vents de cara entraran en acció, sobretot, cap al final del 2023 i durant el 2024, any per al qual esperem un creixement positiu del PIB turístic, però més moderat, a causa del panorama macroeconòmic complex a dos dels grans països d'origen de turistes –el Regne Unit i Alemanya–, de la major competència en preu d'altres destinacions al Mediterrani i del risc que tant el turisme domèstic com l'europeu tornin a viatjar a destinacions més llunyanes. Així i tot, dos factors impulsaran el turisme cap al final del 2023 i el 2024: la recuperació dels salaris reals a Espanya i a Europa, la demostrada resiliència de la demanda turística europea i la recuperació de la demanda turística provinent de mercats de llarga distància, com l'asiàtic.

Turisme

Evolució del PIB turístic nominal (esquerra) i real (dreta)

Índex (100 = 2019)

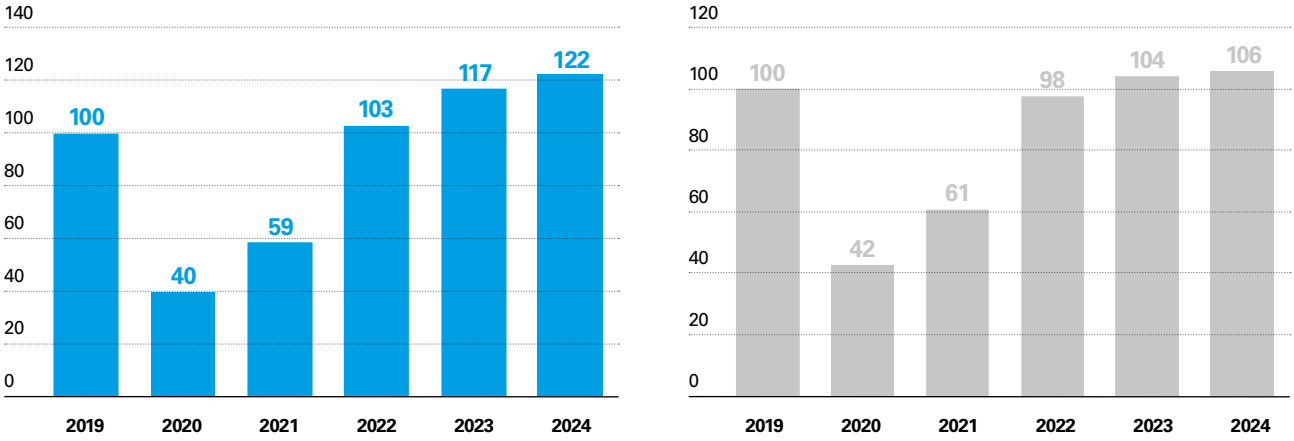

Nota: Previsions a partir del 3T 2021
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Tenint en compte la robusta situació actual, els factors en contra assenyalats i les palanques de creixement encara disponibles, la nostra previsió del PIB turístic és que, en termes reals, el 2023 s'assolirà un creixement del 6,5% anual i se situarà, així, el 4,1% per damunt del nivell del 2019. De cara al 2024, preveiem un creixement més moderat, de l'1,5%, la qual cosa situarà el PIB turístic el 5,7% per damunt del nivell del 2019.

Per país d'origen, esperem que la demanda domèstica creixi el 0,4% el 2023, amb més marge de creixement en relació amb el 2022, quan ja va recuperar els nivells del 2019. Per la seva banda, preveiem que les arribades internacionals creixeran l'11% i que, per primer any després de l'inici de la pandèmia, recuperaran els nivells del 2019. De cara al 2024, esperem que el turisme internacional serà el principal motor de creixement del sector, amb el suport de la recuperació del turisme de llarga distància.

Notablement, en termes nominals, el fort repunt de preus al sector turístic el 2023 durà el PIB turístic nominal a un nivell el 17% superior al del 2019. No obstant això, el 2024, preveiem una dinàmica de moderació en el creixement dels preus, com a la resta de l'economia, i, per tant, un creixement del PIB turístic nominal del 4,5%.

Malgrat el complex entorn macroeconòmic, la nostra previsió és que el sector turístic continuarà creixent i sent un motor de l'economia espanyola i que, atesa la pujada particularment notable dels ingressos del sector, serà un contribuïdor important al creixement del superàvit en la balança comercial espanyola de béns i de serveis.

Inflació i preus turístics

Els factors que expliquen l'alça de preus del sector turístic

El sector turístic no es manté aliè al xoc inflacionista. Els preus vinculats al turisme creixen amb força, i, en concret, el sector hoteler registra alces de preus molt per damunt de la mitjana històrica. Com acostuma a passar, no hi ha un únic motiu que expliqui l'episodi d'inflació turística, sinó que es tracta d'un compendi de canvis, tant en l'oferta com en la demanda, que han provocat que els turistes hagin d'afrontar preus molt més elevats que abans de la pandèmia. En aquest article, fem un repàs dels factors que expliquen aquest episodi.

En el cicle inflacionista que viu l'economia espanyola, a causa, principalment, de l'augment dels preus de l'energia i dels aliments, el sector turístic ha tingut també un cert protagonisme. Segons les dades de l'IPC, els preus dels serveis vinculats al turisme (allotjament, restauració, oci i transport de viatgers) van acumular una alça del 17,9% entre el maig del 2023 i el maig del 2019, una mica per damunt de l'alça que van acumular els preus dels carburants en el mateix període (el +13,6%).

Dins el sector turístic, la baula de la cadena de valor que més ha vist augmentar els preus ha estat el sector hoteler. Segons les dades de l'índex de preus hotelers (IPH) de l'Enquesta d'ocupació hotelera, el 2022, els preus van augmentar el 16,8%, molt per damunt de la mitjana històrica. En els cinc primers mesos del 2023, el ritme d'augment es manté en els dos dígits (el +10,2%). Aquest increment ha estat generalitzat dins el sector, tot i que trobem un factor concret que ha intensificat la tendència, la categoria –o estrelles– dels hotels. Com es mostra al gràfic següent, les dades revelen que, a mesura que augmenta la categoria, més elevades han estat les taxes d'inflació, que, en l'acumulat del gener al maig, han arribat a increments interanuals del 26% per als hotels de categoria superior.

Segons les dades de l'índex de preus hotelers (IPH) de l'Enquesta d'ocupació hotelera, el 2022, els preus van augmentar el 16,8%, molt per damunt de la mitjana històrica

Turisme

Índex de preus hotelers (IPH)

Variació interanual

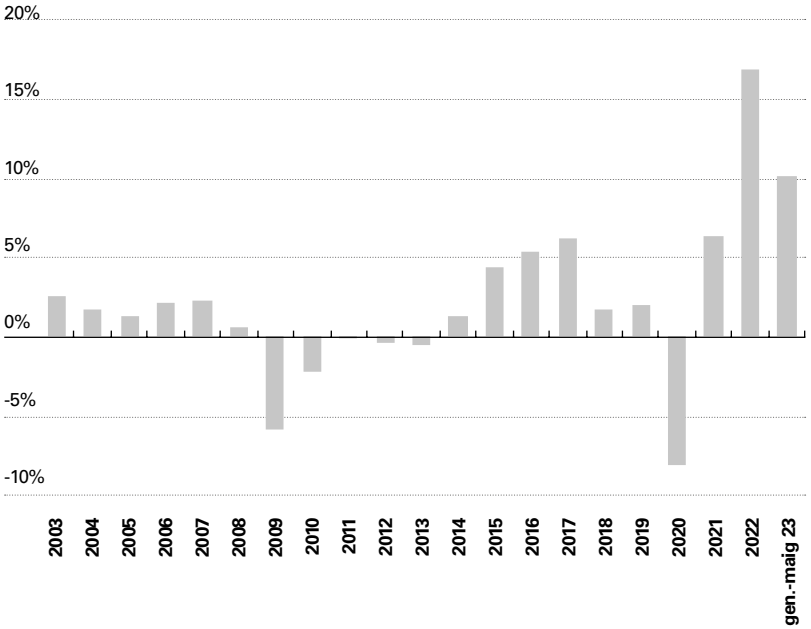

IPH per categoria

Variació gen.-maig 2023 *vs.* gen.-maig 2019

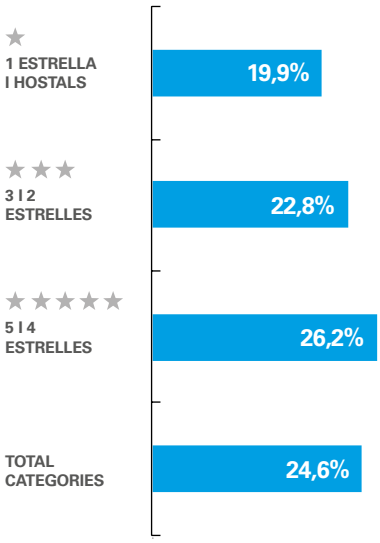

Nota: L'IPH es calcula a partir dels preus de la cistella de serveis mitjana que ofereixen els hotels a Espanya.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

La tendència alcista dels preus hotelers es va iniciar al març del 2022, just després de l'inici de la guerra a Ucraïna i coincidint també amb l'arrencada de la fase més intensa de recuperació del turisme des de l'inici de la pandèmia. És a dir, el mercat hoteler va rebre un xoc d'oferta (per la via dels costos) i un xoc de demanda, tots dos especialment intensos, que empenyien en una mateixa direcció: l'alça dels preus.[3] Com ho mostrem al gràfic de la pàgina següent, la tarifa mitjana diària hotelera (ADR, per les sigles en anglès) va passar de situar-se, al febrer del 2022, amb prou feines el 4,7% per damunt de la dada del mateix mes del 2019 a situar-se, a l'agost d'aquest mateix any, el 16,8% per damunt. Durant l'última part de l'any 2022, malgrat haver-se superat el període de majors tensions en els preus energètics i haver-se normalitzat els nivells de la demanda turística, els preus van continuar escalant. Al maig d'enguany, l'ADR es va situar el 23,2% per damunt del nivell del maig del 2019: com s'explica aquesta alça dels preus del sector hoteler?

③ També és factible la hipòtesi que una part de la planta hotelera va reobrir després de la pandèmia després d'haver realitzat inversions, de manera que una part de l'alça dels preus seria deguda a la millora en les infraestructures.

El mercat hoteler va rebre un xoc d'oferta (per la via dels costos) i un xoc de demanda, tots dos especialment intensos, que empenyien en una mateixa direcció: l'alça dels preus

Evolució de la tarifa mitjana diària (ADR) hotelera en relació amb el 2019

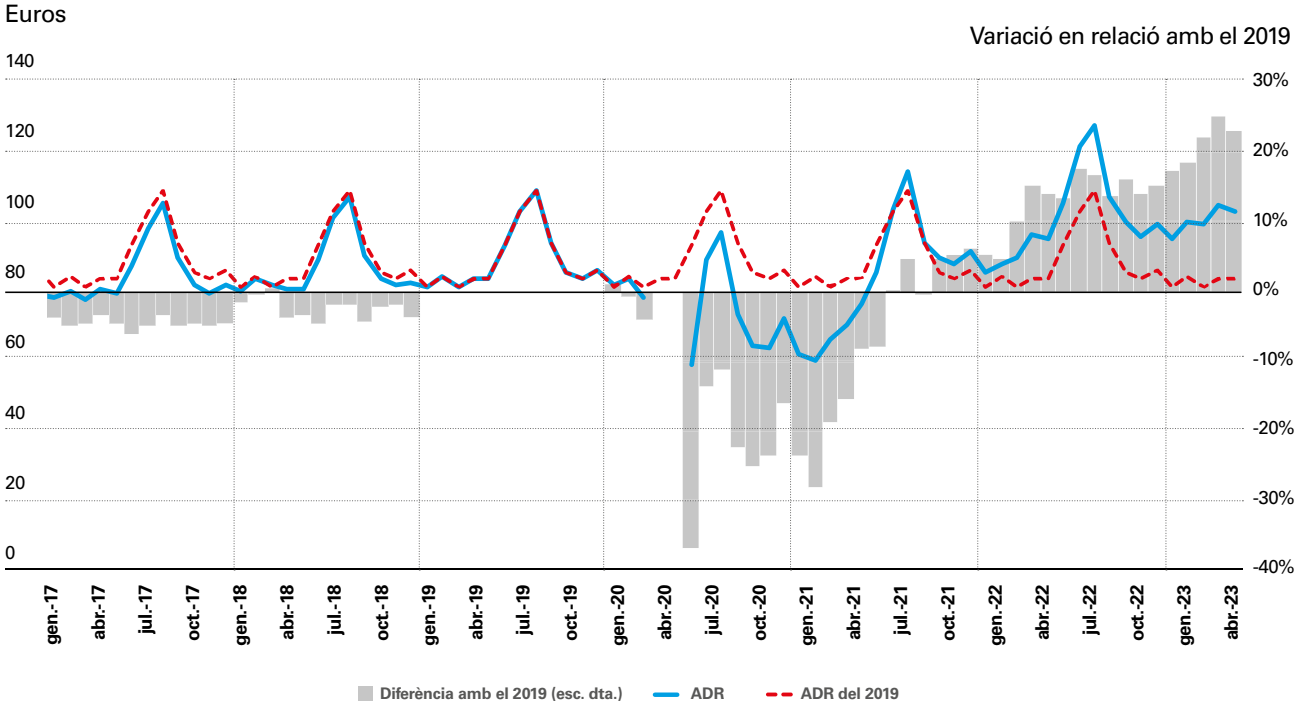

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE (EOH).

El paper de l'alça dels costos

Si analitzem l'estructura dels consums intermedis del sector de l'allotjament, observem que, més enllà de l'exposició del sector als costos energètics, sembla que ha estat clau l'exposició als costos dels productes alimentaris i als de construcció. Segons les dades de l'INE, el 2019, el sector de l'allotjament va dedicar el 6% dels ingressos a costejar la compra de productes agroalimentaris i el 9% a la construcció i als serveis immobiliaris i només el 3% a pagar la factura energètica. En aquest sentit, el xoc de costos del sector no hauria acabat després de la normalització dels preus de l'energia, ja que les tensions en els preus dels aliments han continuat latents fins a l'actualitat, i els preus de la construcció es mantenen molt elevats, malgrat que les últimes dades apunten a una estabilització. Si comparem els nivells de preus d'aliments i de construcció actuals amb els de dos anys enrere (abans de l'inici de l'episodi inflacionista), segons l'índex de preus industrials (IPRI) del maig, els preus dels aliments acumulen un creixement bianual del 28% i els de les begudes, el 17%. Per la seva banda, segons les dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana, els costos de construcció acumulen una alça del 18,3% entre l'abril del 2021 i l'abril del 2023.

> **El xoc de costos del sector no hauria acabat després de la normalització dels preus de l'energia, ja que les tensions en els preus dels aliments han continuat latents fins a l'actualitat i els preus de la construcció es mantenen molt elevats**

Turisme

Comptes del sector de l'allotjament

Proporció dels ingressos totals

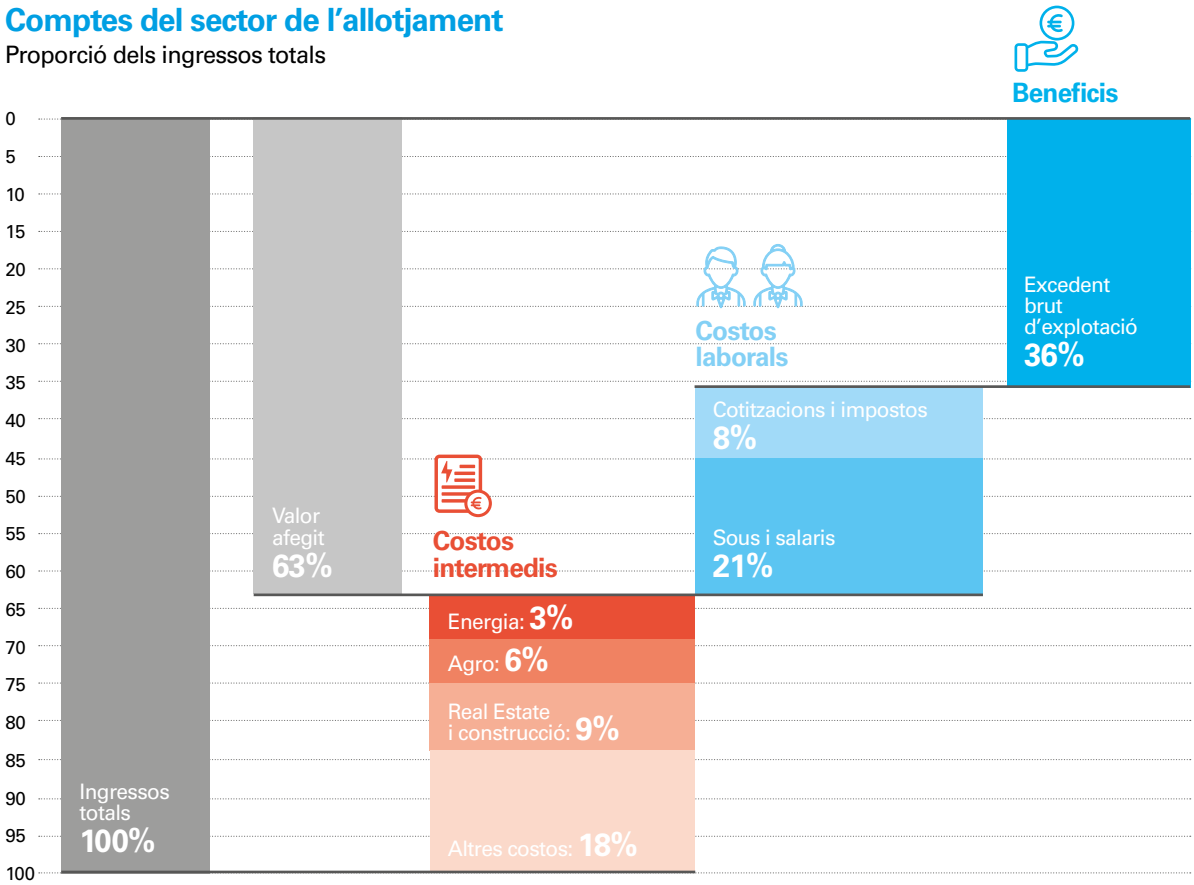

Nota: Dades del 2019.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

D'altra banda, cal destacar que el principal cost del sector no es troba entre els consums de béns intermedis, sinó en els costos laborals. Tal com ho assenyalem al gràfic de la pàgina anterior, el 2019, el pes d'aquests costos va equivaler al 29% dels ingressos totals del sector. El sector està exposat al risc que l'alça dels salaris s'intensifiqui de manera significativa, arran de l'entorn actual d'inflació i de les pressions per recuperar el poder adquisitiu dels treballadors com més aviat millor, en lloc de recuperar-lo en un termini una mica més extens. Tot i que, ara com ara, no sembla que aquest risc s'hagi materialitzat, és possible que sí que hagi contribuït a l'augment dels preus hotelers a través del canal de les expectatives: davant el risc de fortes alces salarials el 2023, atès l'entorn d'inflació, els gestors hotelers, per precaució, podrien haver augmentat de forma marginal els preus el 2022 per protegir-se. Sempre que els riscos no es materialitzin, tal com sembla que ho suggereixen les dades més recents, això hauria de contribuir a contenir les alces de preus.

En aquest sentit, les dades més recents de l'indicador de salaris de CaixaBank, que mostra la variació mitjana dels ingressos salarials dels seus clients, apunten al fet que els salaris al sector turístic creixerien el 5,0% interanual al juny i es mostrarien relativament estables en aquest nivell d'avanç des del mes de març. Aquesta estabilització és un bon senyal i propiciarà que les expectatives del mercat s'allunyin de la possibilitat que hi hagi efectes de segona ronda significatius.

Indicador de salaris de CaixaBank Research per al sector de serveis turístics

Variació interanual

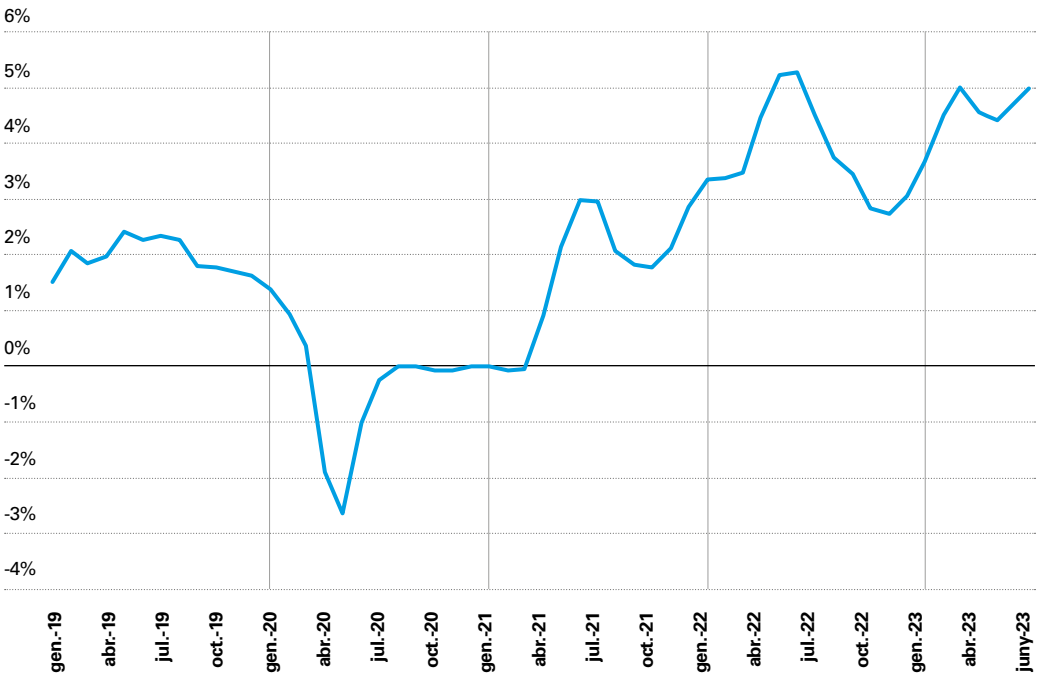

Font: CaixaBank Research, a partir de dades internes de CaixaBank.

Turisme

Segons l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE, la taxa d'ocupació hotelera es va recuperar amb velocitat el 2022, però no va arribar a igualar els registres del 2019 en cap moment

El *boom*? de la demanda

A més del xoc dels costos, l'altre factor que podria explicar l'alça dels preus és l'enorme fortalesa de la demanda. En aquest sentit, segons l'estadística de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE, la taxa d'ocupació hotelera es va recuperar ràpidament al llarg del 2022, però no va arribar a igualar els registres del 2019 en cap moment. Així, per exemple, a l'agost del 2022, es va assolir una taxa d'ocupació mitjana del 75,4%, una mica per sota de la del mateix mes del 2019 (el 76,9%). Cal assenyalar que, a partir del gener del 2023, la taxa d'ocupació sí que va superar els registres prepandèmics, tot i que va fer-ho només tímidament (a l'abril, la taxa d'ocupació es va situar en el 59,8%, amb prou feines 1,6 p. p.).

Amb aquestes xifres, no es pot afirmar que hagi estat una ocupació del mercat més intensa de l'habitual el que ha alimentat l'alça dels preus. No obstant això, estimem que el xoc de demanda s'evidencia d'una manera més subtil: en la seva resiliència malgrat l'alça de preus. El xoc de demanda sí que s'observa quan contrastem les xifres d'ocupació hotelera amb la forta alça dels preus (recordem que, el 2022, l'ADR es va situar més del 15% per damunt del del 2019). És difícil pensar que, si no hi hagués hagut un canvi en les condicions de la demanda (demanda embassada, preferència per viatjar a Europa per part dels turistes de la UE, preferència pel turisme domèstic entre la població espanyola, etc.), les taxes d'ocupació haurien assolit cotes similars a les observades, atesa l'alça dels preus que hem viscut.

Taxa d'ocupació hotelera
(% de places ocupades sobre places totals)

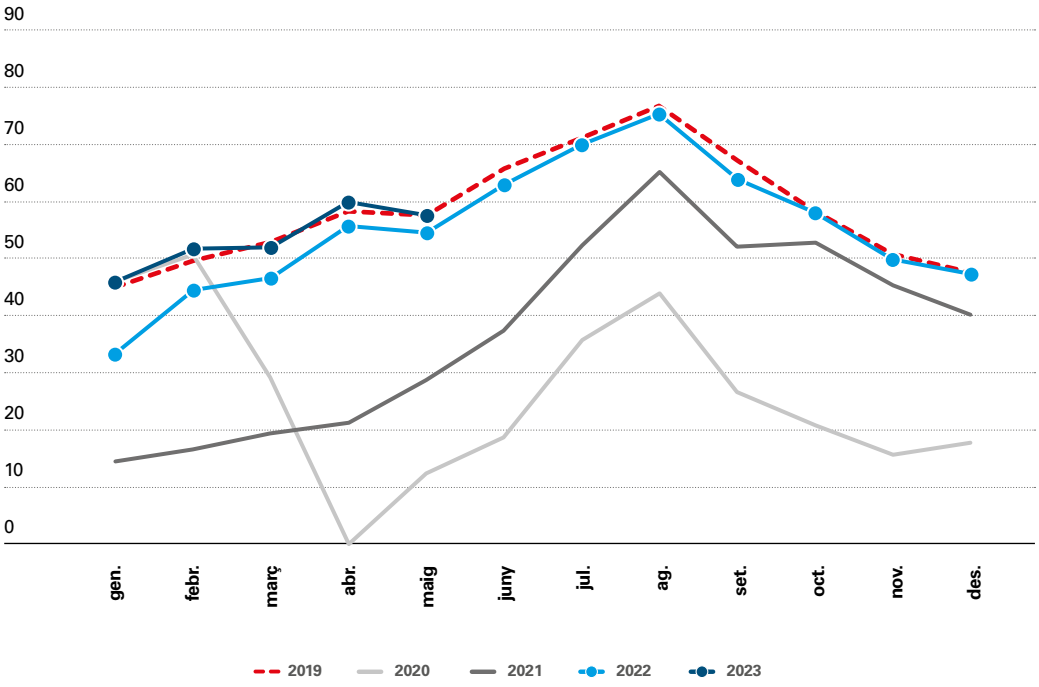

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE (EOH).

Quantificant la intensitat del xoc

Per il·lustrar fins a quin punt els xocs d'oferta i de demanda han canviat les relacions històriques entre els preus i la demanda al mercat hoteler, recorrem a un exercici estadístic molt senzill que mostrem tot seguit als gràfics de la pàgina següent. A partir de la relació històrica entre la taxa d'ocupació i l'ADR, controlant per la categoria hotelera, calculem el preu que hauríem observat en un mercat amb les taxes d'ocupació postpandèmia si no haguéssim rebut cap xoc d'oferta ni de demanda.[4] A partir de les diferències entre l'ADR estimat i l'ADR observat, podem quantificar el canvi de condicions del mercat, arrossegat, d'una banda, pels xocs de costos al sector (energia, construcció, aliments i expectativa d'alces salarials) i, de l'altra, pel xoc de demanda que ha comportat el canvi de preferències del turisme domèstic i de la UE, així com l'impacte de la demanda embassada.

A partir de la relació històrica entre la taxa d'ocupació i l'ADR, calculem el preu que hauríem observat amb les taxes d'ocupació postpandèmia si no haguéssim rebut cap xoc d'oferta ni de demanda

④ **Estimem la següent regressió: $ADR_t = \alpha + \beta_1$ taxa d'ocupació d'estrangerst + β_2 taxa d'ocupació de residents$_t$ + ξ_t, amb dades entre el gener del 2017 i el desembre del 2019. Amb aquesta estimació, calculem la previsió de l'ADR per al gener del 2020 en endavant i atribuïm l'error en la previsió (ξ_t) a xocs d'oferta (costos) i de demanda (preferències).**

Turisme

Contribució a la tarifa mitjana diària hotelera segons els factors de demanda i d'oferta

Euros

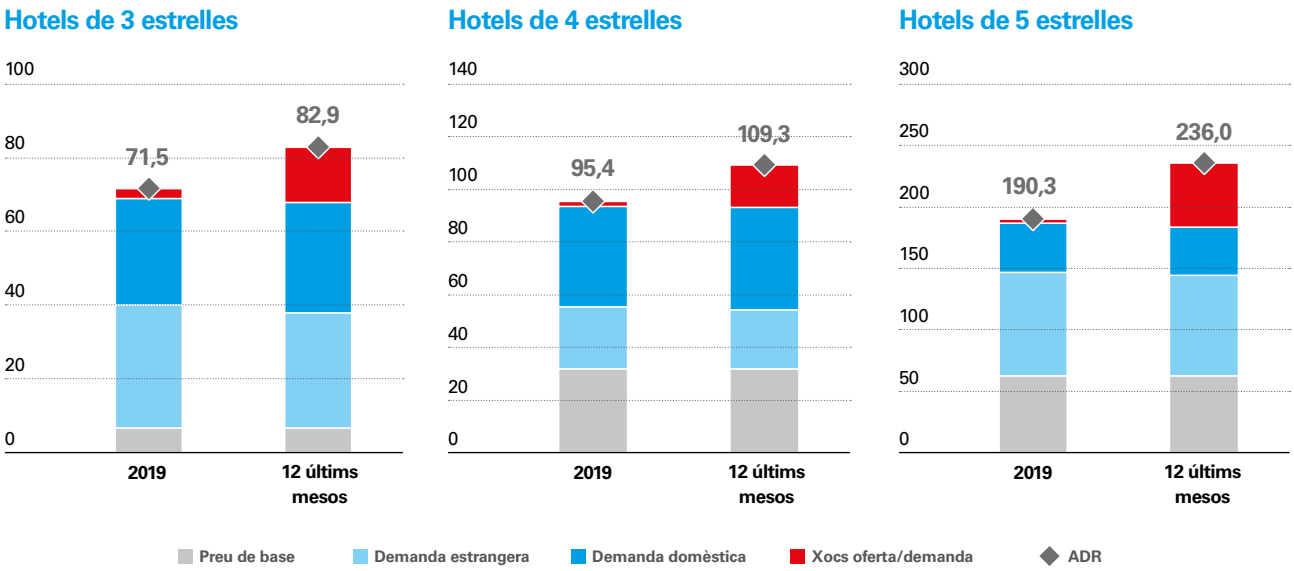

Notes: S'estima la contribució a l'ADR a partir dels coeficients de la següent regressió lineal: $ADR_t = \alpha + \beta_1$ ttaxa d'ocupació estrangers$_t$ + β2 taxa d'ocupació residents$_t$ + ξ_t, estimada amb dades entre el gener del 2017 i el desembre del 2019. En utilitzar aquests coeficients per estimar l'ADR a partir del 2020, s'assumeix que els xocs d'oferta (costos i marges) que impacten sobre els preus es capturen en el residu de la regressió (ξ_t).
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE (EOH).

Tal com es pot observar als gràfics, partint de la taxa d'ocupació mitjana dels 12 últims mesos amb les dades disponibles (fins al maig del 2023), el nivell de preus coherent amb les condicions prepandèmia hauria estat un ADR lleugerament inferior al del 2019 per a les tres categories hoteleres, a causa d'una menor contribució de la demanda estrangera als preus i d'un augment molt contingut de l'ocupació generada per la demanda domèstica. Per la seva banda, els xocs d'oferta i de demanda descrits amb anterioritat haurien generat un augment dels preus del 22,3% al mercat de 3 estrelles, del 17,1% al de 4 estrelles i del 28,3% al de 5 estrelles. De cara als propers anys, no esperem que, a mesura que remetin els xocs, la relació entre la demanda i els preus torni a ser similar a la d'abans de la pandèmia, ja que els preus solen presentar resistències a l'hora d'ajustar-se a la baixa. La nostra previsió és que els preus creixeran a un ritme menys accelerat i que, a mitjà termini, es reequilibraran en relació amb el poder adquisitiu dels turistes que visiten Espanya, que s'hauria de recuperar de forma gradual en els propers anys.

Tendències i perspectives del càmping

Les oportunitats que brinda el sector del càmping a Espanya

El càmping ha estat, tradicionalment, un model d'allotjament destinat a un turisme menys rendible i eminentment domèstic, amb un pes relativament moderat en la indústria turística. No obstant això, amb la pandèmia, aquest model ha fet un tomb i ha estat redescobert per un gran nombre de viatgers, que s'han trobat amb un sector modernitzat, gràcies a la forta inversió que s'està duent a terme, i que ofereix una gran qualitat, una oferta complementària molt àmplia i localitzacions atractives. En aquest article, analitzem les últimes tendències del sector i les seves perspectives.

L'allotjament és el principal sector dins la indústria turística, ja que s'hi genera al voltant del 21,5% del consum turístic total a Espanya. Dins l'allotjament, la branca amb més protagonisme és l'hotelera, malgrat que, després de l'esclat de la pandèmia, altres branques han despuntat pel seu major potencial de creixement. Aquest és el cas del càmping, que s'està revelant com la branca d'activitat amb millors registres després de la pandèmia. Segons les dades de l'Enquesta d'ocupació en càmpings que elabora l'INE, el sector del càmping registra uns creixements de demanda superlatius: al maig, les pernoctacions van créixer el 25,7% en relació amb el mateix mes del 2019, gràcies al bon comportament de la demanda domèstica, que va assolir un creixement del 31,0% en relació amb el maig del 2019, i al dinamisme de la demanda internacional, que va registrar un increment del 21,0% en relació amb el mateix mes del 2019.

No obstant això, cal assenyalar que, malgrat que la demanda als càmpings s'ha comportat molt positivament, no ha estat aliena a les tendències macroeconòmiques. Així, la demanda britànica, que destaca com una de les més febles quan analitzem en conjunt el sector turístic a Espanya, també ha patit de forma considerable. Al maig, encara es van registrar caigudes del 9,6% en relació amb el mateix període del 2019.

El càmping s'està revelant com la branca d'activitat amb millors registres després de la pandèmia. Al maig, les pernoctacions van créixer el 25,7% en relació amb el mateix mes del 2019, gràcies al bon comportament de la demanda domèstica

Turisme

Pernoctacions en càmpings per país d'origen

Variació en relació amb el mateix mes del 2019

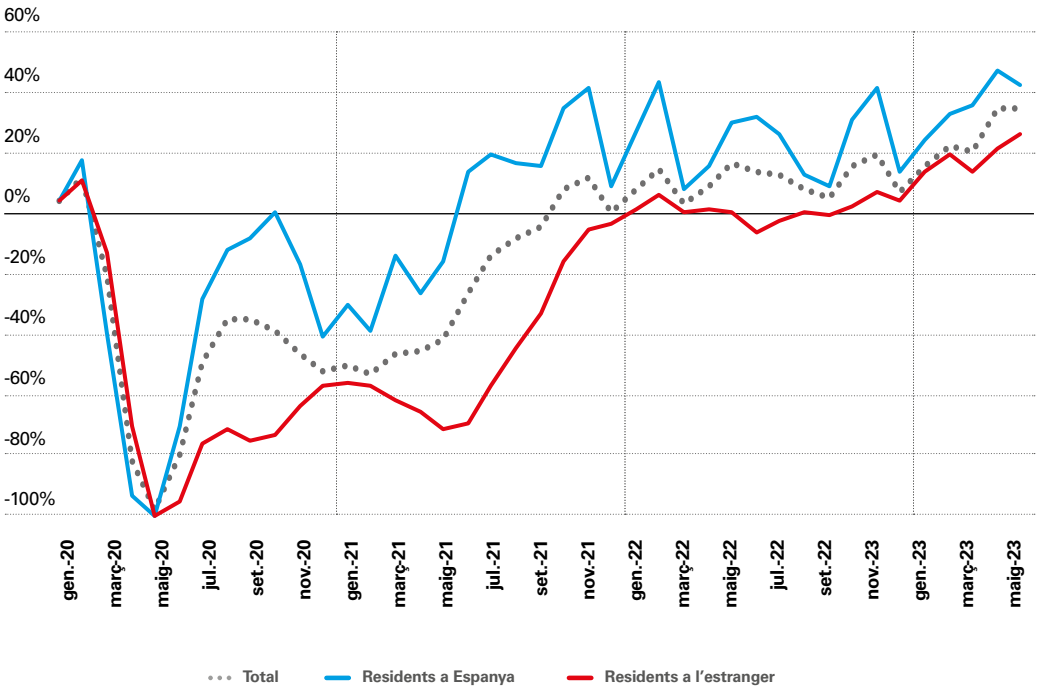

Nota: S'aplica una mitjana mòbil de dos mesos a la sèrie en nivells abans de calcular la taxa de variació.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Si comparem aquestes xifres amb les d'altres models d'allotjament, es confirma que el creixement al sector del càmping ha estat diferencial. Tal com s'observa al gràfic de la pàgina següent, el volum de pernoctacions als càmpings en els cinc primers mesos del 2023 es va situar el 29,0% per damunt del nivell del mateix període del 2019. En canvi, al mercat hoteler, amb prou feines observem un creixement de l'1,0%, xifres per si mateixes molt positives, atès que apunten al fet que el sector ha recuperat un nivell de demanda molt elevat, i més tenint en compte que el 2019 va ser un any molt favorable per al sector. Quelcom similar succeeix amb el mercat d'apartaments turístics, que encara no ha recuperat els nivells del 2019.

El volum de pernoctacions als càmpings en els cinc primers mesos del 2023 es va situar el 29,0% per damunt del nivell del mateix període del 2019

Creixement de les pernoctacions en allotjaments de mercat

Taxa de variació

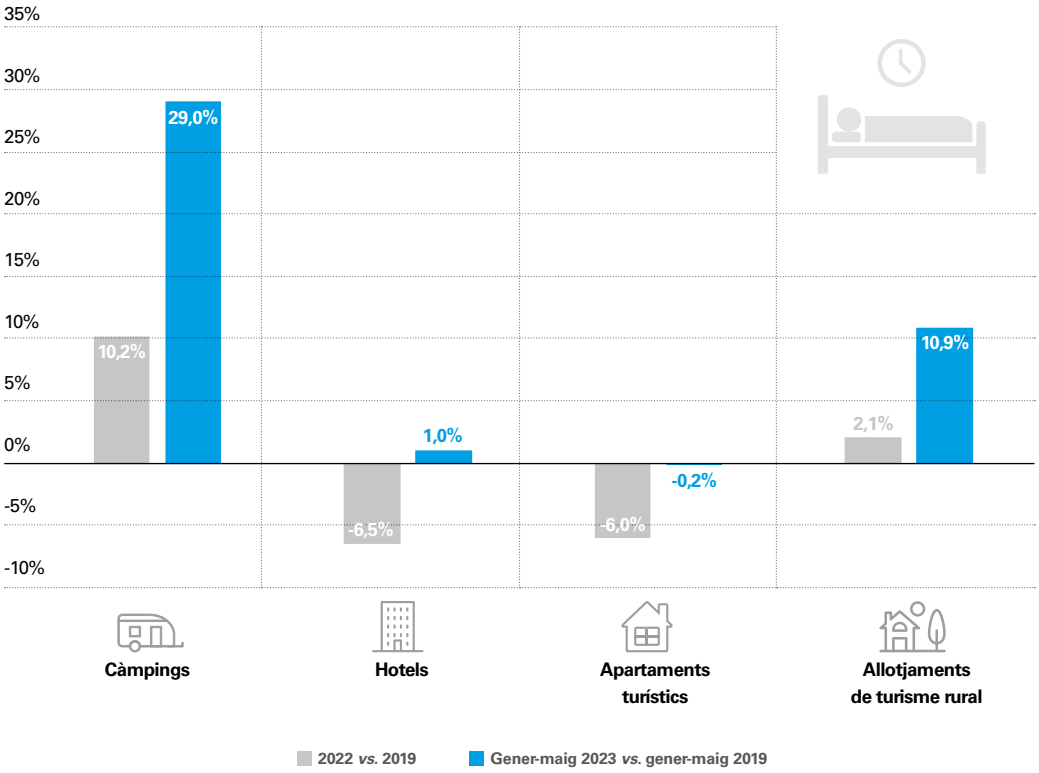

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Les bones xifres del sector del càmping no són degudes, únicament, al fet que concentren una demanda més elevada de turisme domèstic, que es va recuperar abans i amb més força que l'internacional. Tal com es mostra al gràfic de la pàgina següent, és cert que la demanda domèstica és el principal motor del sector, amb un 56% de les pernoctacions totals en l'acumulat dels 12 últims mesos per als quals tenim dades disponibles (fins al maig del 2023). No obstant això, el que revela aquesta xifra és que el pes de la demanda internacional és també molt rellevant i que, a més a més, s'ha comportat d'una manera molt més positiva que al sector hoteler en gairebé tots els mercats emissors. Entre els diferents mercats, destaquen emissors tradicionals, molt consolidats a les destinacions espanyoles, com són Alemanya i França, que aglutinen el 9,6% i el 8,7% de les pernoctacions totals, respectivament, i que registren creixements superiors al 65,8% i al 24,5% des de l'inici de l'any en relació amb el mateix període del 2019. També és destacable la preponderància dels Països Baixos, que són el principal mercat emissor internacional del sector, amb el 9,7% de les pernoctacions totals (molt per damunt del 3% al mercat hoteler), i que, a més a més, en els cinc primers mesos de l'any, anoten un creixement del 28,3% en relació amb el 2029. En canvi, la feblesa del mercat britànic és molt més palpable al càmping, on registra caigudes del 19,8% (al mercat hoteler, les pernoctacions creixen, tot i que ho fan poc).

Turisme

Pernoctacions en càmpings per país d'origen
% sobre el total

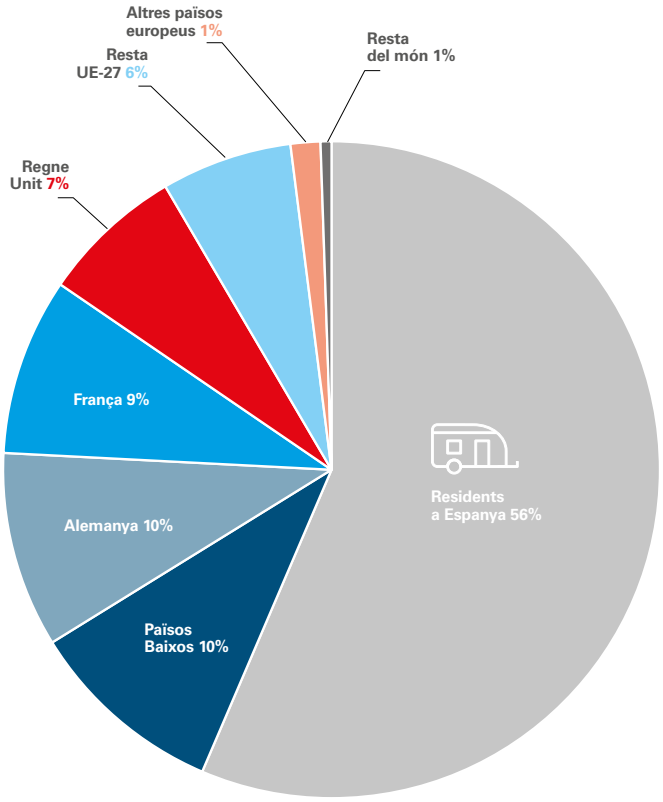

Creixement de les pernoctacions en els 5 primers mesos del 2023
Variació en relació amb el mateix període del 2019

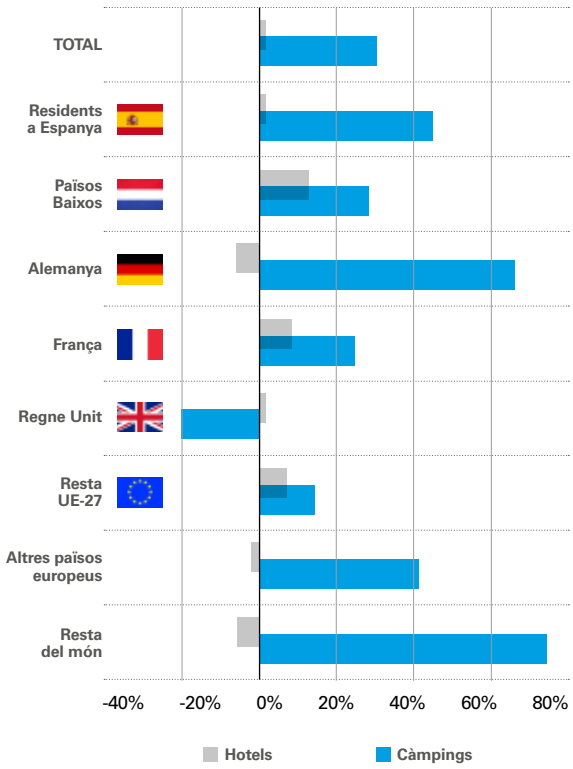

Nota: Acumulat dels 12 últims mesos amb dades disponibles (maig del 2022-abril del 2023).
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Sens dubte, en termes generals, les xifres del sector del càmping després de la pandèmia destaquen de forma positiva. Això s'ha degut al fet que, en les primeres fases de recuperació del turisme després de la pandèmia, el sector del càmping va gaudir d'un gran atractiu per als turistes que buscaven destinacions pròximes i amb més distància social. No obstant això, un cop superada la pandèmia, el dinamisme del sector no recula, la qual cosa ens porta a estimar que el creixement que hem observat des del 2022 es basa en factors més vinculats a la competitivitat del sector. En primer lloc, el descobriment del mercat del càmping durant la pandèmia per part de clients que amb anterioritat no l'havien considerat podria haver esborrat alguns prejudicis cap al sector i, de retruc, hauria ampliat la base de clients potencials. En segon lloc, l'increment de la demanda s'ha donat en un període de gran transformació del sector, en què s'està professionalitzant la seva gestió i en què el ritme d'inversió ha augmentat de forma molt significativa, per buscar la millora de la qualitat de l'oferta i per poder competir per un mercat més ampli. El resultat ha estat que, després de la pandèmia, una part dels turistes no solament han trobat un tipus d'allotjament amb una oferta atractiva, sinó que ho han fet en un moment en què la seva competitivitat i la seva qualitat estan en auge, la qual cosa ha comportat que el repunt puntual de la demanda durant la pandèmia s'hagi convertit en quelcom molt més estructural.

Una de les qüestions que emergeix d'aquesta anàlisi és saber quin és el marge de creixement que se li presenta al sector. En retrospectiva, abans de la pandèmia, aquest sector portava 20 anys sense guanyar pes dins el mercat de l'allotjament. Com ho mostrem al gràfic següent, entre el 2001 i el 2019, absorbia entre el 8,2% i el 8,8% de la demanda total. Amb l'esclat de la pandèmia, aquesta quota de mercat es va incrementar fins al 15,0% el 2020, gràcies al fet que, ràpidament, va ser capaç de recuperar cotes de demanda domèstica similars a les del 2019. En els anys posteriors, a causa de la recuperació de la demanda turística a la resta del mercat de l'allotjament, s'observa una normalització de les quotes de mercat del càmping, que se situen en el 10,1% el 2022. Un registre que es manté estable quan mirem els 12 últims mesos amb dades disponibles (el 10,0% entre el maig del 2022 i l'abril del 2023).

Distribució de la demanda al mercat de l'allotjament

% de les pernoctacions totals

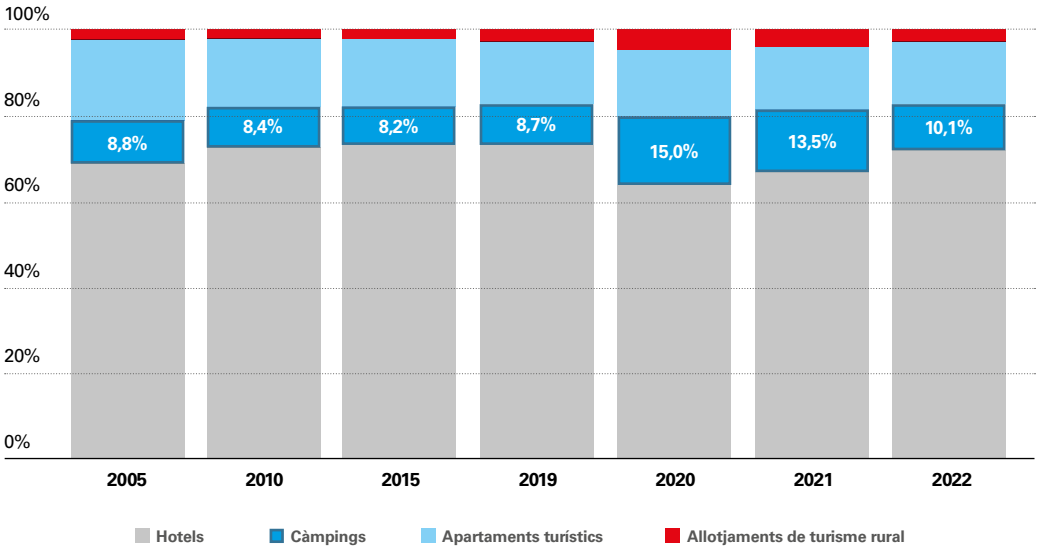

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

De cara als propers anys, seria d'esperar que el sector continuï atraient una porció més gran del mercat. Per saber fins a quin punt, és interessant fer una anàlisi per territori, en què podem observar alguns models a seguir i cap a on esperaríem que tendís una part del sector.

De cara als propers anys, seria d'esperar que el sector continuï atraient una porció més gran del mercat de l'allotjament

Turisme

Com hem apuntat, al conjunt d'Espanya, el pes del sector del càmping se situa en el 10,1% (dades del 2022). Per comunitats autònomes, trobem sis casos en què el pes se situa entre el 20% i el 25%. A més a més, no es tracta de comunitats on el sector turístic sigui relativament petit i poc competitiu i on el sector del càmping ho hauria tingut més «senzill» per absorbir una bona porció del mercat. Es tracta de Catalunya, de Múrcia i de la Comunitat Valenciana, que despunten entre les destinacions turístiques més desenvolupades d'Espanya i d'Europa. Aquests tres exemples il·lustren que, amb una bona gestió i amb una aposta clara, el càmping té capacitat per atreure més mercat, sobretot en comunitats autònomes on el seu pes és una mica menor, però també on s'estan registrant taxes de creixement molt elevades. En aquest sentit, destaca el gran potencial de creixement que es presenta a Andalusia, on el sector turístic ja està molt consolidat i on el càmping està creixent a una gran velocitat (les pernoctacions del 2022 es van situar el 25,5% per damunt de les del 2019), però que encara presenta quotes de mercat relativament reduïdes (el 8,6%). També és el cas d'altres comunitats on el sector turístic gaudeix de menys protagonisme, com Astúries, on el sector del càmping ja està relativament consolidat (el 16,9% del mercat), o Castella-la Manxa, Castella i Lleó i Galícia, amb un pes una mica més reduït, però amb una gran capacitat de creixement en turisme rural i de naturalesa, on el càmping té, històricament, un bon encaix.

Amb una bona gestió i amb una aposta clara, el càmping té capacitat per atreure més mercat, sobretot a les CA on el seu pes és una mica menor, però on també s'estan registrant taxes de creixement molt elevades

Pes i evolució recent del sector del càmping a les comunitats autònomes

% sobre les pernoctacions totals i taxa de variació entre el 2022 i el 2019

CA	Pes del càmping al mercat de l'allotjament 2022	2019	Variació (p. p.) 2022 *vs.* 2019	Creixement de les pernoctacions en càmpings (2022 *vs.* 2019)	Creixement de les pernoctacions en altres allotjaments (2022 *vs.* 2019)
La Rioja	25,5%	26,0%	-0,5	-8,2%	-5,7%
Cantàbria	25,4%	26,1%	-0,7	-2,5%	1,2%
R. Múrcia	24,3%	22,0%	2,3	6,3%	-6,8%
Catalunya	23,5%	20,6%	2,9	8,2%	-8,3%
C. F. Navarra	20,4%	16,9%	3,5	22,2%	-3,5%
Comunitat Valenciana	19,4%	17,9%	1,5	5,3%	-5,0%
P. Astúries	16,9%	13,5%	3,4	29,0%	-1,3%
Aragó	16,8%	14,9%	1,9	11,9%	-2,4%
País Basc	11,3%	9,9%	1,4	19,1%	3,2%
ESPANYA	**10,1%**	**8,7%**	**1,4**	**10,2%**	**-6,1%**
Galícia	9,8%	9,0%	0,8	12,7%	2,2%
Andalusia	8,6%	6,4%	2,2	25,5%	-8,4%
Castella i Lleó	8,0%	7,0%	1,0	11,0%	-4,0%
Extremadura	7,8%	8,2%	–0,4	-3,3%	1,2%
Castella-la Manxa	7,3%	6,3%	1,0	19,7%	2,3%
C. Madrid	3,9%	3,2%	0,7	9,3%	-11,9%
Illes Balears	0,4%	0,3%	0,1	6,0%	-3,7%
Canàries	0,2%	0,1%	0,1	3,7%	-7,0%

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

En definitiva, el sector turístic espanyol és divers, i aquesta és una de les seves grans fortaleses. El desenvolupament del sector del càmping a Espanya és una molt bona notícia per a la competitivitat de la indústria turística, encara més sabent que aquest desenvolupament neix d'una modernització del sector molt profunda, tant en la gestió (per l'entrada de capital) com en el model de negoci (amb més oferta complementària). De cara als propers anys, esperem que aquesta tendència de creixement es consolidi, generi oportunitats en destinacions turístiques menys desenvolupades i redistribueixi millor la generació de riquesa de la indústria turística.

Turisme

Principals indicadors del sector turístic

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	Mitjana 2000-2007[1]	Mitjana 2008-2014[2]	Mitjana 2015-2019[3]	Mitjana 2020	Mitjana 2021	Mitjana 2022	2023[4]	Tendència[5]	Data de l'última dada
Indicadors d'activitat									
PIB total	3,4	-1,2	2,6	5,5	5,5	5,5	4,2	☼	1T 2023
PIB turístic	1,7	-0,7	4,6	-56,8	49,1	54,9	-	☼	2021
Mercat laboral									
Afiliats total	3,5	-2,3	4,1	2,6	2,6	3,9	11,4	☼	juny-23
Afiliats al sector turístic	4,4	-1,0	4,0	2,4	2,4	10,4	20,6	☼	abr-23
Serveis d'allotjament	4,9	-0,8	4,9	5,1	5,1	23,2	40,9	☼	abr-23
Serveis de menjars i begudes	4,6	0,9	4,0	2,2	2,2	10,6	21,6	☼	abr-23
Agències de viatges/operadors turístics	5,6	-2,8	5,7	-6,9	-6,9	7,8	6,3	☼	abr-23
Altres serveis turístics	4,1	-3,1	3,6	2,3	2,3	6,7	14,8	☼	abr-23
Balança de pagaments									
Ingressos per turisme (% del PIB)	4,7	4,6	5,6	1,4	2,4	5,2	3,8	🌥	1T 2023
Pagaments per turisme (% del PIB)	1,2	1,2	1,7	0,7	0,9	1,6	0,8	🌧	1T 2023
Saldo turístic (% del PIB)	3,6	3,4	3,9	0,8	1,6	3,7	3,0	🌦	1T 2023
Indicadors de demanda turística									
Turisme internacional									
Nombre de turistes internacionals	3,8	2,2	5,2	-77,4	64,7	129,8	17,6	☼	maig-23
Procedència: Regne Unit	-	4,6	3,5	-82,5	36,6	251,5	10,4	☼	maig-23
Procedència: Alemanya	-	5,7	1,6	-78,6	117,8	87,5	8,7	☼	maig-23
Procedència: França	-	11,1	1,4	-65,2	49,8	73,4	24,1	☼	maig-23
Procedència: Itàlia	-	14,1	4,8	-79,1	79,8	135,5	18,6	☼	maig-23
Procedència: Estats Units	-	1,2	15,8	-87,9	97,8	251,1	38,8	☼	maig-23
Procedència: resta d'Europa	-	-	7,6	-77,5	82,7	118,0	2,8	☼	maig-23
Procedència: fora d'Europa	-	-	13,0	-79,2	6,9	205,0	53,9	☼	maig-23
Despesa total dels turistes internacionals	5,4	3,4	7,9	-78,5	76,4	149,7	20,8	☼	maig-23
Durada mitjana (dies)	-	-	7,6	6,6	8,4	7,7	6,4	☼	maig-23
Despesa mitjana diària per persona (€)	-	-	141,7	104,0	133,3	158,8	185,0	☼	maig-23
Turisme domèstic									
Pernoctacions	-	-	0,1	-30,6	23,7	9,1	-0,1	🌧	feb-23
Durada mitjana (dies)	-	-	3,5	4,3	3,6	3,7	2,5	☼	feb-23
Despesa mitjana diària per persona (€)	-	-	51,2	40,5	50,7	63,2	75,2	☼	feb-23
Indicadors d'oferta hotelera									
Nombre de places hoteleres ofertes	3,3	1,2	1,3	-51,2	44,2	39,2	3,1	☼	maig-23
Categoria: 4 o 5 estrelles	9,7	3,6	3,0	-53,4	53,4	42,7	3,0	☼	maig-23
Resta de categories	0,2	-0,8	-0,4	-48,7	34,8	35,2	3,1	☼	maig-23
Grau d'ocupació hotelera (p. p.)	-0,4	0,2	1,2	-31,9	16,7	18,4	0,5	☼	maig-23
Categoria: 4 o 5 estrelles	-0,6	0,6	0,7	-36,0	18,3	19,9	0,2	☼	maig-23
Resta de categories	-0,5	-0,5	1,4	-27,2	14,7	16,3	0,8	☼	maig-23
Tarifa mitjana diària (ADR)[6]	-	0,2	4,1	-28,7	31,6	20,8	8,1	☼	maig-23
Categoria: 4 o 5 estrelles	-	-0,8	4,1	-25,7	30,5	17,1	7,9	☼	maig-23
Resta de categories	-	0,4	3,2	-31,6	27,5	25,9	8,6	☼	maig-23
Ingressos per habitació disponible (RevPAR)[7]	-	0,6	6,9	-60,0	61,9	67,9	13,5	☼	maig-23
Categoria: 4 o 5 estrelles	-	0,4	5,6	-60,0	60,2	66,8	11,7	☼	maig-23
Resta de categories	-	-1,3	7,6	-57,8	54,9	65,4	18,0	☼	maig-23

Notes: 1. Per als indicadors nombre de turistes internacionals i despesa total dels turistes internacionals, la mitjana correspon al 2004-2007. 2. Per als indicadors nombre de turistes internacionals per procedència, la mitjana correspon al 2013-2014. 3. Per a l'indicador de pernoctacions domèstiques, la mitjana correspon al 2016-2019. 4. Última dada disponible per a l'any 2022. 5. El sol indica un creixement superior a la mitjana del 2015-2017 menys 1/4 de desviació estàndard; el sol amb núvol indica un creixement superior a la mitjana del 2015-2017 menys una desviació estàndard; el núvol indica un creixement negatiu o un creixement superior a la mitjana del 2015-2017 menys dues desviacions estàndard, i la pluja indica un creixement inferior a la mitjana del 2015-2017 menys dues desviacions estàndard. 6. ADR indica *average daily rate*. 7. RevPar indica *revenue per available room*.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE, del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social i del Banc d'Espanya.

CaixaBank Research

Els *Informes Sectorials* i la resta de publicacions de CaixaBank Research estan disponibles a la web: www.caixabankresearch.com. Mitjançant els nostres estudis, intentem estimular el debat i l'intercanvi d'opinions entre tots els sectors de la societat i afavorir la divulgació dels temes clau de l'entorn socioeconòmic del nostre temps.

Informe Immobiliari 2S 2023
El mercat immobiliari espanyol s'està desaccelerant a un ritme més suau del que s'esperava. En els propers trimestres, esperem un ajust de les compravendes i un alentiment del creixement del preu de l'habitatge.

Informe d'Indústria Manufacturera 2023
El 2023, la indústria manufacturera espanyola s'enfronta a la pujada de tipus d'interès, als efectes dels problemes de proveïment de determinats inputs i a l'encariment dels costos de producció.

Informe Agroalimentari 2S 2022
La guerra a Ucraïna i el seu impacte sobre els preus de l'energia i de les primeres matèries agrícoles continuaran condicionant les perspectives del sector agroalimentari espanyol.

Informe Mensual
Anàlisi de la conjuntura econòmica espanyola, portuguesa, europea i internacional i de l'evolució dels mercats financers, amb articles especialitzats sobre temes clau de l'actualitat.

Notes Breus d'Actualitat Econòmica i Financera
Valoració dels principals indicadors macroeconòmics d'Espanya, de Portugal, de la zona de l'euro, dels EUA i de la Xina i de les reunions del Banc Central Europeu i de la Reserva Federal.

Monitor de consum
Anàlisi mensual de l'evolució del consum a Espanya mitjançant tècniques de *big data* a partir de la despesa amb targetes emeses per CaixaBank, de la despesa de no clients als TPV de CaixaBank i dels reintegraments en caixers CaixaBank.

www.caixabankresearch.com research@caixabank.com @CABK_Research Newsletter

L'*Informe Sectorial* és una publicació de CaixaBank Research que conté informacions i opinions procedents de fonts que considerem fiables. Aquest document té un propòsit merament informatiu, de manera que CaixaBank no es fa responsable en cap cas de l'ús que se'n pugui fer. Les opinions i les estimacions són pròpies de CaixaBank i poden estar subjectes a canvis sense notificació prèvia. Es permet la reproducció parcial de l'*Informe Sectorial* sempre que se citi la font de manera adequada i sigui remesa una còpia a l'editor.

© CaixaBank, S.A., 2023

Hotels&Tourism

Al teu costat, impulsant el creixement turístic

Amb la reactivació del turisme, arriba també el moment de donar un nou impuls al teu negoci. A CaixaBank Hotels & Tourism t'ajudem amb solucions diferencials i amb experts en el sector molt propers. A més, t'oferim el finançament[1] que necessites per acompanyar-te en el teu creixement i per dur a terme la **transformació sostenible** del teu establiment, un pas fonamental per portar el teu negoci cap l'excel·lència.

Si necessites ajuda o tens alguna consulta, contacta amb el teu gestor de CaixaBank Empreses o entra a www.CaixaBank.cat/empreses

CaixaBank
Hotels & Tourism

1. La concessió de l'operació està subjecta a l'anàlisi de la solvència i de la capacitat de devolució del sol·licitant, en funció de les polítiques de risc de l'entitat. NRI: 22828-2023-17195

CaixaBank
Research